

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ

Примљено: 6. 9. 2019.			
Орг. ј.д.	Број	Трилинг	Оригинал

РЕЦЕНЗИЈА РУКОПИСА *ВЕШТИНА ПРИПОВЕДАЊА – НАРАТОРИ* *ПРОЗНОГ СВЕТА ДРАГОСЛАВА МИХАИЛОВИЋА ЈЕЛЕНЕ ЈОВАНОВИЋ*

Рукопис *Вештина приповедања – наратори прозног света Драгослава Михаиловића* у центар истраживања поставља наративне поступке уочене у дјелима поменутог аутора из угла савремених књижевнотеоријских приступа и на корпусу оних текстова (превасходно романа) који су писани техником сказа и у којима се примјећују елементи сказног приповиједања. У студији се јасно издвајају три цјелине: у првом дијелу сачињена је књижевноисторијска контекстуализација стваралаштва Д. Михаиловића, други дио посвећен је теоријском разматрању проблема и одређивању методологије истраживања, док трећи, уједно и најобимнији дио, обухвата тумачење наративних поступака у издвојеном опусу.

Поглавље под називом „О прози новог стила – некад и сад“ разматра увијек актуелну тему дијахронијског сагледавања поетике једног ствараоца. Овдје су укључене све релевантне студије које су се бавиле *прозом новог стила/стварносног прозом*, од оних које изричу позитивне оцјене до текстова у којима се поставља питање њихове естетске вриједности. Ауторка полемише са закључцима и износи властита запажања које у апликативном дијелу аргументује детаљним истраживњем. Износећи и обрзлажући карактеристике стваралаштва прозе новог стила Јелена Јовановић чини видљивијом и природу промјена поетичких парадигми, али и проблем флуидности граница у историјским пресецима књижевности. Осим тога, у овом дијелу рада наводе се и подаци о новијем трансмедијалном читању текстова Драгослава Михаиловића која потврђују његову актуелност данас, као и велику популарност међу широм читалачком публиком. У том смислу важни су подаци о адаптацијама Михаиловићевих текстова у области позоришне и филмске умјетности, што отвара могућност неког даљег, мултидисциплинарног проучавања ове прозе.

Други дио рукописа посвећен је методолошким умјерењима. У њему се веома прегледно изnose кључни подаци у вези са наратолошким истраживањима, те о теорији сказа као доминантној приповједачкој техници коришћеној у изабраном корпусу. Развој наратологије прати се од тренутка када се као рукавац одваја од токова формалиста и

структуралиста, а то је средина прошлог стољећа. Ауторка наводи као кључна и два преокрета до којих је у оквиру њега дошло. Први се догодио у оквиру класичне фазе издвајањем тематске и начинске струје проучавања. Слиједећи даље токове развоја наратологије, Јелена Јовановић подсећа на то да је природа посткласичних изучавања наратива кренула у два смјера. Један чини надовезивање на структуралистичко наслеђе у коме се, у оквиру интрадисциплинарне парадигме, уочавају проблематична мјеста која се са нових становишта допуњавају, измјењују, ревалоризују. Радикалнији „заокрет“ односи се на промјене у друштвено-хуманистичким, али и свим осталим наукама које наративу дају повлашћено мјесто. Ауторка скреће пажњу да се у оквиру ове тзв. когнитивноратолошке струје умјесто о наративу превсходно говори се о наративности/наративном потенцијалу захваљујући коме је могуће реконструисати причу, што је као последицу укинуло неопходност постојања материјалног предлошка у виду већ испричане приче; оне су свуда гдје их ум као такве може препознати и обликовати. Како би даље усмјерила ток својих истраживања, Јелена Јовановић износи и теорију сказа у чијем се центру налазе два кључна аутора: Борис Ејхенбаум и Михаил Бахтин. Ауторка наводи и рефлексе читања два тумачења саглашавајући се са онима која у сказу, осим упућености на усмени приповједачев говор, виде и упућеност на туђи говор.

Након јасно дате теоријске основе у првим поглављима, трећи дио рукописа посвећен је тумачењу приповједачких поступака прије свега у романима Д. Михайловића. Ту се посебно издвајају три кључна романа: *Кад су цветале тикве*, *Петријин венац*, *Чизмаши*. У њима су проучаване све важне карике приповједног ланца од приповједача и наратера преко имплицитног аутора и читаоца до биографског писца. У истраживање су укључени и паратекстуални елементи као гранична уоквиравања која усмјеравају читање. Овим анализама читаоцу је омогућено да из нешто другачијег угла посматра тумачена књижевна дјела. Поред поменутих романа, као централних у оквиру овог истраживачког подухвата, ауторка наводи и анализира и друге текстове важне за боље сагледавање и разумијевање сказне технике Драгослава Михайловића. У том смислу посебно је занимљив дио рада који се бави приповјеткама као почетним импулсом за настанак романа обликованих техником сказа. Важно је поменути и тумачење текста *Гори Морава* из угла афективне наратологије уз активно позивање на гласовити есеј „За матерњу мелодију“ М. Настасијевића. Ово и њему слична истраживања у оквиру рукописа показују да је остало

још много неистражених аспеката Михаиловићевог дјела који су веома провокативни и инспиративни за савременог читаоца.

Рукопис *Вештина приповедања – наратори прозног света Драгослава Михаиловића* књига је која, захваљујући доброј упућености у савремене токове науке о књижевности, нуди иновативна сагледавања стваралаштва Драгослава Михаиловића. Она истовремено даје историју читања поменутог аутора навођењем свих важних текстова написаних о његовом дјелу. Ауторка отвара нове путеве у оквиру истраживања одабраног књижевног корпуса, али и читавог таласа прозе новог стила указујући тиме на неуочене, недовољно сагледане или мање вредноване аспекте. Сматрамо да је због свега наведеног ова књига веома корисна како за проучаваоце српске књижевности, тако и за оне који се интересују за савремена наратолошка истраживања. Она добром примјеном јасно оцртане методологије, концепцијом, полемичким ставом, закључцима представља допринос како историји и теорији књижевности тако и књижевној критици.

Рукопис препоручујемо за штампу.

Рецензент:

Др Јован Делић,
дописни члан САНУ,
редовни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду